

BATALLA DE LLINARS / CARDEDEU

(16 de desembre 1808)

Preliminars

El dia 7 de desembre de 1808 les tropes imperials de Saint-Cyr, el 7è. Cos d'exèrcit de Espanya¹, abandonen les seves posicions utilitzades en el setge i ocupació de Roses. La divisió Reille queda encarregada de la guarnició d'aquesta plaça i de la de Figueres, i a la vegada protegir les comunicacions amb França.

Al dia següent, Saint-Cyr reuneix a la riba esquerra del Fluvià, les divisions Pino, Souham i Chabot- 27 batallons d'infanteria i 9 esquadrons de cavalleria.

El dia 9, pel matí, les tropes de Saint-Cyr creuen el Fluvià, desallotgen als espanyols de totes les seves posicions i els empenyen a la riba dreta del Ter. Els francesos ocupen la riba esquerra d'aquest riu i, estableixen el seu quarter general a Medinyà².

Durant tota la jornada del 10, Saint-Cyr maniobra com si pretengués atacar Girona, amb l'objectiu de distreure a les forces de la divisió del marquès de Lazán³ i les d'Alvarez de Castro i, enganyar al general Vives sobre les seves veritables intencions.

El dia 11, Saint-Cyr envia la seva artilleria i armons a Figueres, sota la custòdia de la divisió Reille; passa el Ter amb la seva infanteria i cavalleria, i pernocta a la Bisbal. Al dia següent raciona als seus 15.000 infants i 1.500 genets per quatre dies, acomiada a tots els seus carruatges, emportant-se'n únicament 50.000 cartutxos a l'om de cavalleries i 50 en les cartutxeres de cada home, i es posa en marxa en direcció a la vall d'Aro

Joan Clarós amb els seus miquelets ocupa l'ermita de N^a Senyora dels Àngels, vigilant els possibles moviments de les tropes imperials, s'adona de la maniobra i tracta de barrar-l'hi el pas, però és derrotat per la divisió Pino a Calonge. En el seu pas per Palamós, el 7è.Cos francès fou hostilitzat per l'artilleria dels navilis britànics que patrullaven al llarg de la costa.

L'objectiu d'aquest no oferia la més petita dubta, trencar el setge de Barcelona, i el

¹ Veure annex "Forces enfrontades"

² Actualment població agregada a Sant Julià de Ramis (1972)

³ Germà de José Rebolledo de Palafox, capità general d'Aragó, defensor de Saragossa.

general Vives⁴ fou informat per Clarós.

El dia 13, les tropes de Saint-Cyr abandonen les seves posicions a la vall d'Aro i es traslladen a Vidreres, on passen la nit. El general en cap francès s'havia col·locat entre el gruix de l'exèrcit espanyol, que bloquejava Barcelona i l'avantguarda manada pel marquès de Lazán, que a la vegada és traslladà a Cassà de la Selva.

Aquell mateix dia, a Martorell, el general Vives reuneix Consell de Guerra amb els seus principals caps, per decidir l'estratègia a seguir a la vista de la maniobra de les tropes de Saint-Cyr.

El capità general de Catalunya disposa de 36.903 homes, tots els efectius del Exèrcit de la Dreta espanyol: 5.780 de guarnició a Girona i Hostalric, 7.288 en la avantguarda de Lazán i 23.835 destinats al bloqueig de Barcelona.

El compte de Caldagués proposà deixar uns 4.000 homes en el bloqueig de Barcelona, indispensables per contenir la guarnició francesa, i la resta marxar contra les forces de Saint-Cyr.

Però prevalgué l'opinió que era primordial reconquistar la Ciutat Comtal i, el general Vives envia les divisions Milans del Bosch i Réding a l'encontre del 7è. exèrcit francès. La primera pel camí de la costa i la segona per Granollers. El propi Vives sortiria l'endemà amb un reforç de 5.000 homes pel camí de Granollers i el marquès de Lazán rebria l'ordre de castigar la reraguarda francesa fins que Milans i Réding l'ataquessin de front. Uns 12.000 homes quedarien al front de Barcelona, sota el comandament de Caldagués.

El dia 14, Saint-Cyr és trasllada a Maçanet de la Selva i, instal·la les seves tropes en les altures que dominen la fortalesa d'Hostalric. Amb satisfacció comprova que les forces de Vives no l'hi barren el pas i, solament la divisió Lazán inquieta la seva reraguarda.

Un pastor indica, a Saint-Cyr, el camí, que pel nord d'Hostalric, rodeja la fortalesa fora de l'abast de la seva artilleria, i que el passat 21 de juliol, el general Duhesme amb la brigada Goullus i el 3er. de Caçadors a cavall utilitzaren en la seva segona acció contra Girona.

En la matinada del dia 15, el 7è. cos francès és posa en marxa per aquell camí de muntanya, amb la cavalleria desmuntada. Passada l'altura de la fortalesa, la reraguarda fou atacada per la guarnició d'Hostalric i sometents de la comarca, però foren rebutjats fàcilment.

Per la tarda del mateix dia, la divisió Pino, que marxava en avantguarda, topa al front de

⁴ Joan Miquel Vives i Feliu, Capità General nomenat per la "Suprema Junta de Gobierno del Principado de Catalunya"

Sant Celoni amb quatre batallons de miquelets de Milans, situats en el congost de Trentapases, procedents d'Arenys de Mar. Les tropes de Pino ataquen als batallons de Milans i son rebutjats a l'esquerra del camí, que queda lliure de pas, els miquelets s'acontentaren, amb els seus trets, a molestar el pas de les forces franceses. Encara que els soldats de Saint-Cyr volien passar la nit sobre el pont de la Tordera, el general francès continua la marxa fins traspasar el congost i sobre les deu i mitja de la nit, ordena fer bivac a les seves forces en la plana a l'oest de Llinars.

Aquell mateix dia, el general Vives abandona el pla de Barcelona al front d'una divisió de 5.000 homes i, trobant-se a Granollers amb la divisió del general Réding, de forces semblants, que controlava la línia fins a Mataró. En rebre notícia que les tropes de Saint-Cyr avien traspassat Sant Celoni i Trentapasses, Vives amb les seves forces, decideix sortir de nit en direcció a Cardedeu, encarregant a Réding, que amb la seva divisió, és reunís en aquell punt, marxant per la carretera de la Roca.

Les dificultats d'una marxa de nit feta per tropes inexpertes, alentí els moviments de la columna de Vives, que no arribà a Cardedeu fins a les sis del matí del 16, no tardant en topar-se amb les avançades de Saint-Cyr, que havien sortit a la mateixa hora de Llinars.

La batalla

A la matinada del 16 de desembre, la situació del 7è. cos francès era força crítica. Tenia sobra la seva reraguarda les tropes de Lazán⁵ i Clarós. En font, les de Vives i Réding i sobre la seva esquerra, els Terços de miquelets de Milans del Bosch. El nombre de forces espanyoles és polèmic, de 8.000 a 15.000⁶, sense comptar el 3.320 homes de Milans que podien caure sobre el seu flanc esquerra. Pel seu costat, els soldats francesos només disposaven de cartutxos per una hora de combat, i la galleta distribuïda a la sortida de la Bisbal, esgotada. La única opció vàlida, era guanyar, obrir-se pas o sucumbir.

Conscient de la situació, Saint-Cyr forma tot el seu cos amb una sola columna i adverteix al general Pino, que marxava a l'avantguarda, que no desplegués cap batalló, perquè era necessari atacar a l'enemic de front, amb columna d'atac i, trencar el centre del dispositiu espanyol, amb rapidesa i que no tinguessin temps de reaccionar.

Vives desplega la seva divisió en dos línies, sobre un tossal cobert de pins, a un quilòmetre a l'est de Cardedeu, que als seus peus corre el torrent de Fou, que desemboca a la riera de Mogent. De les set peces d'artilleria que disposava, cinc les col·loca a la seva dreta, per batre el camí de Llinars i les altres dos a la seva esquerra,

⁵ Tropes popularment anomenades "la son", perquè sempre arribaven tard.

⁶ Díficil de precisar, crec més sobre el 12.000 homes, veure annex "Forces enfrontades"

per suportar als miquelets de Vic, que ocupaven aquesta posició. La divisió de Réding, que arribà poc després pel camí de la Roca, és situa a la dreta, al llarg de la riera de Mogent, formant martell amb les tropes de Vives.

La brigada Mazuchelli, que marxava en avantguarda de la divisió Pino, sense obeir les ordres de Saint-Cyr, desplega els seus batallons a l'esquerra del camí, sent atacats ràpidament pel flanc per Réding, sobretot pels "HUSARES ESPANYOLES" del coronel Ibarrola, que desorganitza el 2n. lleuger italià, capturant alguns presoners. Saint-Cyr reacciona ràpidament atacant l'ala dreta de Réding amb la divisió Souham, al mateix temps que dos batallons de la brigada Fontane ataquen l'ala esquerra espanyola, defensada pels miquelets de Vic. D'aquesta manera Vives es veu atacat pels dos flanc, cosa que, en enviar reforços, debilita el seu centre, que és atacat en massa per la resta de la divisió Pino i tota la cavalleria del 7è cos - Caçadors reals italians, Dragons Napoleó i el 24è de dragons francesos.

L'efecte que el potent i fulminant atac causa sobre el centre de la línia espanyola, fa que s'ensorri, provocant la fugida en desbandada dels soldats espanyols, restant uns 1.500 homes presoners, entre ells el brigadier Gamboa, cinc peces d'artilleria, de les set inicials i, dues banderes.

El propi Vives, amb la retirada cap a Barcelona tallada, fuig per les muntanyes cap a Mataró, i embarcat en la fragata anglesa "Grampian" el transporta fins a la desembocadura del Llobregat. El general Réding evità caure presoner gràcies a la velocitat del seu cavall, i a l'altura de Montmeló aconseguir reunir una part dels espanyols dispersos i pot retirar-se fins a Sant Cugat del Vallès i des d'allà anar a Molins de Rei, per reunir-se amb les tropes de Caldagués, refugiades darrera la línia del Llobregat.

La batalla durà una hora i les baixes franceses foren d'unes cinc-centes, segons fons del propi Saint-Cyr. Les forces de Milans, a pesar de la seva proximitat, no entraren en combat, i es retiraren cap Arenys de Mar. Les de Lazán, que seguien la reraguarda del 7è. cos, arriben el dia 17 a Sant Celoni, on capturen algun endarrerit, però son rebutjats pels batallons de Chabot, que protegia la reraguarda, i finalment optaren per tornar cap a Girona.

La divisió Pino passa la nit a Ripollet; la de Souham a Caldes de Montbui i, Saint-Cyr amb el seu quarter general a Mollet.

El 17 de desembre, pel matí, el 7è. cos de Saint-Cyr, arriba a Barcelona, estableix contacte amb la guarnició francesa i així trenca el bloqueig de la ciutat.

Arenys de Munt, juny 2008

Gustau Adzerias i Causi

Annexos a la batalla de Llinars / Cardedeu

CAPS MILITARS ENFRONTATS

Exèrcit espanyol

Joan Miquel **Vives** i Feliu (? – Ciudad Rodrigo 1809) Militar espanyol. Mariscal de camp en la Guerra Gran (1793) on comandà 20.000 miquelets. El 1799 fou nomenat capità general de Mallorca. S'incorporà a la insurrecció contra Josep I, i fou nomenat capità general de Catalunya per la *Suprema Junta de Gobierno del Principado de Cataluña*, fracassat en el bloqueig de Barcelona, derrotat per Saint-Cyr a Llinars (16/12/1808) i a Molins de Rei (20/12/1808), fou destituït. La Junta Central el nomenà capità general de Castella la Vella, en exercici del qual càrrec morí.

Tohodor **Reding** (Schwyz 1755 – Tarragona 1809). Militar suís. Lluità contra els francesos a Suïssa, més tard passà al servei de la Junta Central de Sevilla. Ascendit a tinent general lluità a Bailen (1808). Organitzà la Division de Granada per lluitar a Catalunya. Després de les derrotes de Vives a Cardedeu i Molins de Rei, fou nomenat capità general de Catalunya, enfrontat i derrotat per Saint-Cyr a Capellades (17/2/1809) i a Valls 24/2/1809, on fou ferit, morí a Tarragona (23/4/1809)

Exèrcit imperial

Laurent de Gouvion **Saint-Cyr** (Toul, Lorena 1764 – Iheras, Provença 1830) Militar francès. Era marquès de Gouvion-Saint-Cyr. Lluità com a voluntari en el batalló de caçadors republicans el 1792, en les guerres de la Revolució Francesa i, al servei de Napoleó, a Itàlia. Capità als dos mesos; al 1793, general de brigada i al 1794, de divisió. Fou ambaixador francès a Madrid (1801) i lluità a Prússia (1806-07). El 1808 fou nomenat general en cap del setè exèrcit napoleònic a Catalunya, on anà a apuntalar la vacil·lant ocupació francesa. En arribar, derrotà els generals Vives i Réding a la batalla de Llinars-Caradell (desembre 1808) i trencà el setge a què estaven sotmesos els ocupants francesos de Barcelona. Intentà aleshores, sense èxit, apoderar-se de Tarragona, si bé assolí victòries a Igualada i a Valls. Com a màxima autoritat de Catalunya, moderà les arbitriïtats polítiques i fiscals del general Duhesme i els seus subalterns i afavorí el retorn d'emigrats a Barcelona, però alhora imposà el jurament de fidelitat a Josep Bonaparte a les autoritats del país que encara romanien en actiu i suprimí el càrrec de capità general. El maig de 1809 inicià el tercer setge de Girona, però la manca d'èxit i els fracassos anteriors feren que Napoleó el substituís pel mariscal Augereau (estiu 1809). Més tard lluità a Rússia, on la victòria de Polotsk li valgué el títol de mariscal de l'imperi (1812); el 1813 defensà Dresden sense èxit. Durant la Restauració, fou ministre de la guerra de Lluís XVIII (1815 i 1817-19), i nomenat Par de França el 1815. El 1831 es publicaren les seves *Mémoires...* i el 1865 un *Journal des opérations de l'Armée de Catalogne en 1808 et 1809...*

FORCES ENFRONTADES

Forces espanyoles

EJERCITO DE LA DERECHA

(Denominació del exèrcit espanyol que operava a Catalunya segons decret de la Junta Central de 2 d'octubre de 1808)

Capità general de Catalunya: Joan Miquel **Vives** i Feliu

?

?

1 er. Terç de miquelets de Vic, Josep Marcos de Sais (696)

Terç de miquelets de Granollers, Francesc Barceló (790)

Regiment d'hússars "HUSARES ESPAÑÓLES" coronel Ibarrola

Tohodor **Reding** (divisió de Granada) (6.000 homes aprox.)

Regiment "ILIBERIA" d'infanteria de línia (2 bons)

Regiment "BAZA" d'infanteria de línia (2 bons)

Regiment “CAZADORES DE ANTEQUERA” d’infanteria lleugera. (1 bon.)

Artilleria

7 canons

Forces Imperials

SETÈ COS D’EXÈRCIT D’ESPANYA

Entrà a Catalunya el 5 de novembre de 1808

Cap de cos: general **Laurent-Gouvion Saint-Cyr**

Cap d'enginyers: general Kirgener

Cap d'artilleria de setge: general Ruty

Divisió francesa d'infanteria Souham (7.074 homes)⁷

Brigada **Vergés**

1r. reg. d'infanteria lleugera (3 bons)

Brigada **Dumoulin**

32è. reg. d'infanteria de línia (3 bons)

67è. reg. d'infanteria de línia (3 bons)

Divisió italiana d'infanteria Pino⁸ (general Domenico Pino) (7.327 homes)

Brigada **Mazuchelli**

1r. reg. d'infanteria lleugera italiana (3 bons)

2n. reg. d'infanteria lleugera italiana (3 bons)

Brigada **Fontane**

4r. reg d'infanteria de línia italià (3 bons)

5è. reg. d'infanteria de línia italià (3 bons)

6è. reg. d'infanteria de línia italià (3 bons)

Divisió francesa d'infanteria Chabot (1.988 homes)

2n. reg. d'infanteria de línia napolità (2 bons)

1 bon. Caçadors de Muntanya francès (miquelets)

⁷ Efectius en el moment de la seva entrada a Catalunya, després del setge de Roses, el Cos quedà reduït aproximadament a 16.500 homes.

Divisió de cavalleria

Brigada francesa (638)

24è. reg. de dragons, coronel Delort (3 esq.)

Brigada italiana (1.041)

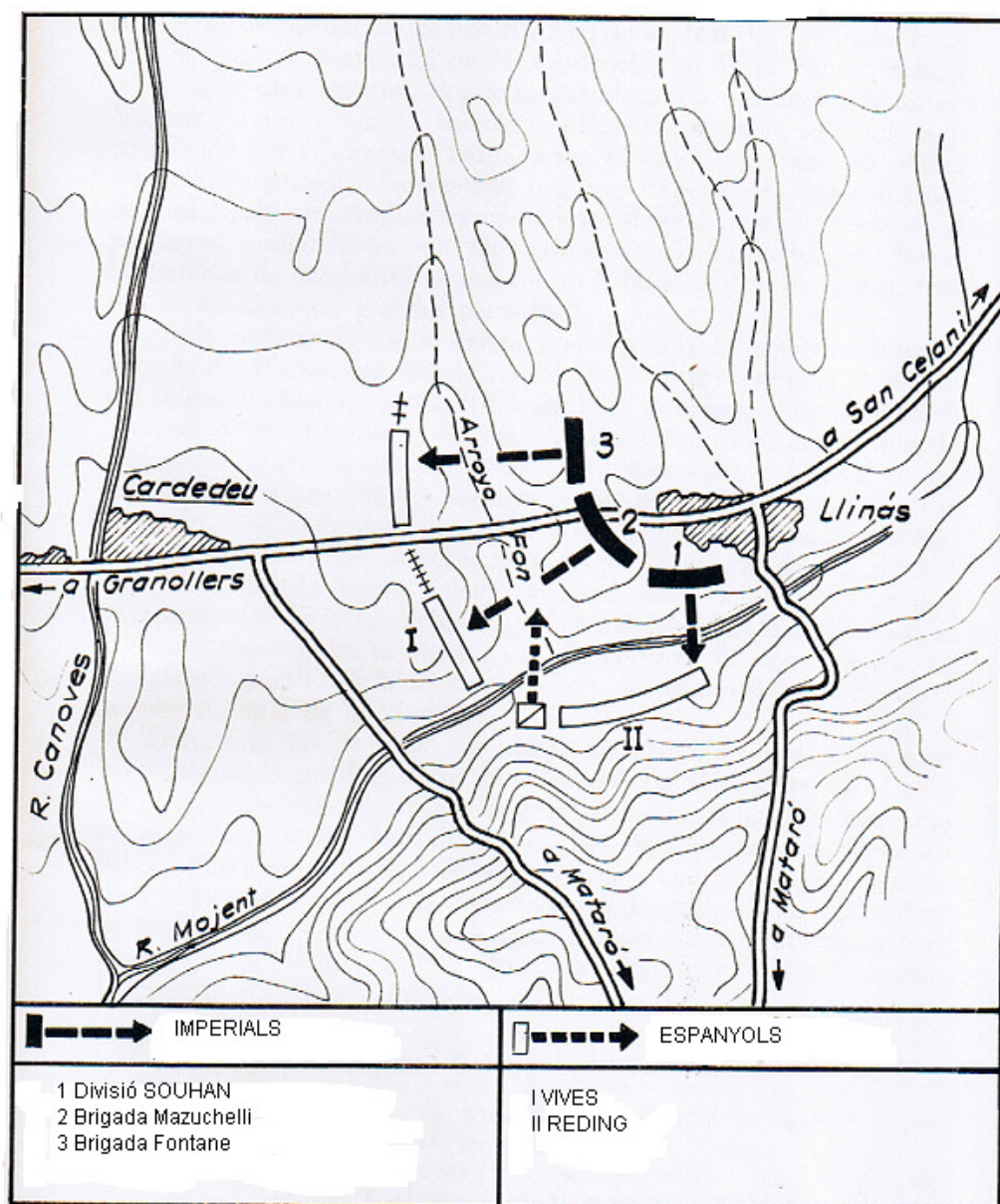
1r. Reg. Caçadors a cavall " Real Italiano" (3 esq.)

Reg. dragons Napoleó "Dragoni Napoléone" (3 esq.)

⁸ *Aquesta divisió, després fou manada per Severoli, Peyre i Palombini*

Croquis batalla de Llinars / Cardedeu

16 desembre 1808

(publicat en el volum III, de "Guerra de la Independencia 1808-1814, pel Servei Històric Militar)

Croquis batalla de Llinars / Cardedeu

16 desembre 1808

(Segons "Journal des opérations de l'Armée de Catalogne en 1808 et 1809")

TESTIMONI POPULAR

Testimoni deixat escrit en vers per Josep **BABORÉS** i Homs. (1758-1822). Rector de Gualba durant 20 anys, localitat on va morir assassinat per revenja política. Poeta i cap del sometent local en la Guerra del Francès, va escriure una crònica de caire popular amb 10.000 versos.

La Guerra del Francès a Gualba

Fragment corresponent a la Batalla de Llinars / Cardedeu

.....

*Del mes de desembre comptàvem ja quinze,
de la serra de la Mata amb ulls de lince
mirava consternat, estant en part salva,
quan passaven el camí real de Gualba.
Són les Roques d'en Llaró bon testimoni
del molt, antes d'arribar a Sant Celoni,
que nostres esforços sometents tiraven
de totes parts, als gavatxos quan passaven.
Ah! Si hi hagués hagut sols mil hòmens més,
feien d'ells un descabro per demés.
A les tres, alguns quatre mil d'en Milans,
de l'altra part del pont tirant alguns quants,
fugen cap a Olzinelles per los turons,
com si fessen gales per aquells brivons.
Un paper més infame no se pot veure,
ni los vinents, crec, jamai ho voldran creure.
Robant per les cases se'n pugen al Far,
donant libre pas als gavatxs per passar.
Podent-los incomodar en Trentapasses,
els deixen lo pas libre, grans bestiasses.
Malaguanyat, podem dir, lo pa que mengen,
i los que tan mal se porten, com no els
pengen?
Fan en la nit estragos per la carrera,
des de Gualba a Trentapasses tot ple n'era.
Cridant, tocant tabals amb tal griteria
lo judici universal apareixia.
Lo bon Reding esforçava a sos soldats
a morir o vèncer, tots ben esforços.*

*Però, vent la mala disposició,
tem i se recela de traïció.
Arriben de Napoleon orgulloses,
amb so de molts tabals i veus espantoses.
Tira, entre vuit i nou de la matinada,
la bateria tenien preparada.
Los miquelets, amb Milans, feren la figa,
los sometents tiren cap a la Garriga.
Vives, que tenia disposat açò,
deixa a Reding al camp, fuig a Mataró,
a on tenia desposat embarcar-se,
a Tarragon pretenent retirar-se,
deixant córrer, per a on passava, veus:
"Està tota Espanya perduda, com Reus"
Queda Reding amb ses tropes batallant,
com un raio del cel los va destrossant.
Horroritzava lo tiro se sentia
de les fusillades i d'artilleria.
Allí li mataren lo seu animal;
per poder escapar-se, d'altre se val.
I, no podent més, se té de retirar,
essent prodigi gran com no hi va.
Passen los gavatxos cap a Barcelona,
dispergits, los nostres. No es veu ja persona.
Això fou disturbi, disturbi tan gran,
major en les històries no en trobaran.
Corrent tal rumor, tothom se veu perdut,
era tot un llanto, tot inquietud.
Entretant, vénen les tropes de Lazán,*

o LA SON, per Sant Celoni, que allà van.

Vent-se los aragonesos enganyats,

A poc com no maten Lazán, enfadats.

.....

